משנה · אחרונים · רש״ש · סדר מועד

רש״ש על משנה פסחים

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

רש״ש על משנה פסחים

רבי שמואל שטראשון [הרש"ש]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/רשש-על-משנה-פסחים/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
משנה א 4
משנה ב 4
משנה ג 4
משנה ד 5
משנה ו 5
משנה ז 5
פרק ב 5
משנה א 5
משנה ב 6
משנה ו 6
משנה ז 6
משנה ח 6
פרק ג 7
משנה א 7
משנה ג 7
משנה ח 8
פרק ד 9
משנה א 9
משנה ג 9
משנה ד 9
משנה ה 9
משנה ז 10
פרק ה 10
משנה א 10
משנה ה 10
משנה ח 10
משנה י 10
פרק ו 11
משנה א 11
משנה ב 11
משנה ג 12
משנה ד 12
פרק ז 12
משנה ב 12
משנה ג 13
משנה ד 13
משנה ז 14
משנה ח 14
משנה י 14
פרק ח 14
משנה ב 14
משנה ג 15
משנה ו 15
משנה ז 15
פרק ט 15
משנה א 15
משנה ב 16
משנה ג 16
משנה ה 16
משנה ו 17
משנה ז 17
משנה ח 17
משנה ט 18
משנה יא 18
פרק י 18
משנה א 18
משנה ג 19
משנה ד 19
משנה ו 19

פרק א

משנה א

בהרע"ב ד"ה בודקין כו'. אית דמפרשי דטעמא דלא סמכינן אביטול דחיישינן שמא ימצא גלוסקא יפיפיה ונמלך על ביטולו כו' ומלא התוי"ט א"ד דמחשבה מבטלת מחשבה וא"צ לזה דאפי' לר"ל (בקדושין נ"ט ב') לפי דמתני רב זביד הכא כיון דדעתו לקנות קני ליה רשותו עי' (ב"מ י' א') ובתוד"ה זכתה. אמנם לכאורה עיקר דברי הרע"ב תמוה דהא לקמן (ו' ב') מוכח להדיא דבביטול אזלא לה חששא דגלוסקא וגם דאף אחר הבדיקה איכא חששא דגלוסקא וי"ל דבלא בדיקה ודאי מצוי שימצא גלוסקא ולכן חיישינן שמא ימלך על בטולו אבל אחר הבדיקה אינו אלא חששא שמא ימצא כו' ושמא ימלך ולתרי שמא תו לא חיישינן:

משנה ב

שם ד"ה שתי שורות. וב' שורות שאמרו ב"ש הם שורה חיצונה מן הארץ עד שמי קורה כו'. נמשך אחר לשון רש"י. ולא פי' גם כאן שהוא ע"פ כל רחבו. ורש"י השמיט זה בדבריו משום דסמיך על מה שפי' כבר בדברי רב יהודה דבה לא פליגי. והתוי"ט נדחק בזה:

בתוי"ט ד"ה בודקין כו'. כתב הרע"ב ואע"ג כו' כדפירש"י כו'. והתוס' הקשו עליו. ונ"ל ראיה לפירש"י מתו"כ ר"פ בהר (והביאו רש"י בפיה"ת) והיתה שבת הארץ לכם מן השבות אתה אוכל ואי אתה אוכל מן השמור משמע דמפרש שבת לשון הפקר היפך השמור וכפי' הא' של הרא"ם:

משנה ג

בתוי"ט ד"ה בתוך המועד כו' והא דלא רצה רש"י לפרש כא"ד כו'. נ"ל דלרש"י דחק לשון הברייתא דמביא רב יוסף לקמן "רי"א כל שלא בדק בג"פ הללו שוב א"ב" דע"כ נזכר שם מקודם דעת חכמים כלשונם במשנתינו. אור י"ד. י"ד. תוך המועד. ור"י מודה להו בג"פ הללו א"כ מוכח דתוך המועד הוא שעת הביעור שבדבריו במשנה. עוד נ"ל דמשמע דהג"פ שזכר ר"י יש לכ"א קדימת מעלה על הבא אחריו. הלילה. אור הנר יפה בה ושעה שב"א מצויין בבתיהם. ושחרית נ"ל דהיינו עד ד' שעות כמו תפלת השחר לדידיה בר"פ תה"ש ושעת ביעור היינו שעה ה' וששית (דבה' כ"א בהול לבערו למכור לנכרי טרם שיגיע ו' שאסור בהנאה) ולדידיה דתולין כל חמש ודאי דעדיף טפי לבדוק קודם לה שמותר עדיין באכילה. אבל לחכמים (דהם ר"מ כמ"ש רש"י לקמן בד"ה דרבנן אדרבנן) דס"ל דאוכלין כל חמש שוה חמש לקודם לה. ולכן שינו לשונם לומר תוך

המועד דהוא שעה ו' מועד שקבעו חכמים לבערו. וכן ל"א בי"ד שחרית שלא תטעה דהיינו עד ד' שעות כמו בדר"י. ולדידהו היינו עד ה' שעות ולכן הוכרח ג"כ לפרש לאחר המועד הוא עד שתחשך ולא יותר דאל"כ הל"ל לא בדק בתוך המועד יבדוק עד שתחשך לא בדק כו' יבדוק בתוך הרגל. דהא ודאי עדיף טפי קודם הרגל דאינו אלא בלאו מברגל עצמו דבכרת. עי' ר"ן ונכון בעז"ה:

משנה ד

במשנה רי"א כו' ותולין כל חמש. לכאורה יפלא כיון דאיסור הנאה מז' הוא ג"כ מדאורייתא ולוקין עליו. עי' מל"מ בפ"ה מהל' יסוה"ת מדוע ל"ג עליה ג"כ כמו באכילה י"ל שלא רצו להחמיר כ"כ ואשכחן כה"ג לענין בשר בחלב דאע"ג דהגי' איסורין שבו דהם אכילה הנאה ובישול שוין לאיסורא מ"מ במאי דגזרו מדבריהם ל"ג אלא על אכילה. עי' יו"ד ר"ס פ"ז ובזבחים (צ"ט ב') באכילה עבוד רבנן מעלה כו' ועי' (שבת י"ב ב') תוד"ה ר' נתן:

משנה ו

תוי"ט ד"ה בנר דהא הך דאוכל מטמא אוכל נמי מדרבנן היא. ל"ד דהכי הל"ל דהא משקה מטמא אוכל נמי מדרבנן לפי הס"ד וא"כ מאי אהני ליה האי נר להאי שמן אי לאפסולי גופיה הא פסול וקאי ואם לטמא אחרים מדרבנן אפי' בשרץ נמי כמבואר בסוגיין:

משנה ז

שם ד"ה מדבריהם. ולפ"ז הך סוגיא כו' דדייק כו' אתיא כו' אוכל מטמא אוכל כו' דל"צ כו' דמדבריהם אדר"א ור"י קאי תמוה דאליבא דמ"ד אוכל מטמא אוכל כו' שפיר מצינן לאוקמי דנטמא במשקין כר' ירמיה כפירש"י ומדבריהם היינו מדברי ר"ח. ונראה דחסר בדבריו תיבת או קודם דל"צ כו' וכוונתו דהך סוגיא כו' אתיא או כמ"ד אוכל מטמא אוכל כו' וכר' ירמיה או דלא כרי"ר ומדבריהם אדר"א ור"י קאי. ויותר נראה דכ"ז מן דל"צ עד תיבת קאי למחוק מכאן ולהעמידם להלן אחר תיבת מיירי וכמו שהוסיפו שם תיבות אלו:

פרק ב

משנה א

בתוי"ט ד"ה אסור בהנאתו כו' שנאמר לא יאכל כו' משמע כו' וכן פירש"י. ולעד"נ דלא יאכל משמע אף לכלבים. ומפרש דהוא מטעם הנאה וה"ה לכל הנאות וכה"ג דריש ר"ש

במנחות (ק"א ב') מכל האוכל אשר יאכל שאתה יכול להאכילו לאחרים וממעט מזה אה"נ ואף למאי דכ' התוס' שם בד"ה אוכל ע"ש איכא למימר דיאכל תרווייהו משמע. אך לכאורה לפמש"כ התוס' (בשבת כ"ו) ד"ה אין מדליקין ע"ש ה"נ אימא דלא אסרה תורה אלא הנאה של כילוי דומיא דאכילה וכן לפמש"כ (בב"ק נ"ג ב') בד"ה לענין כלים דלא ילפינן שאר הנאות לאיסור מאכילת כלבים לר"א ע"ש ה"נ לא ניליף ושאר הנאות מנלן. אך זה י"ל דחזקיה ס"ל כרבא וכר"י שהביאו התוס' שם דלא מחלקי. אמנם בלא"ה קשה לדבריהם מהא דיליף לקמן מאותו דאי אתה משליך לכלב כאשב"ת שאר הנאות ג"כ וכבר הרגישו בעצמם לקמן (כ"ט ב') ד"ה ר"א. ועמש"כ (בבכורות י"ב ב') פי' אחר נכון בס"ד:

[**בתו"ח לדברי התוי"ט ד"ה כל שעה**. תימא דרש"י פי' כן במתני' להס"ד בגמ' כדרכו. נ"ב במח"כ לא ראה מש"כ המהרש"א שם. וע"ש במפרשים. מהגרמ"ש]:

משנה ב

במשנה שנאמר לא יראה לך שאור. ברי"ף ורא"ש הגי' חמץ ועי' לקמן (כ"ט) ויליף שאור דאכילה משאור דראיה ובפירש"י ובמשנה שבירושלמי ל"ג אלא ל"י לך לחוד:

משנה ו

ברע"ב ד"ה ומצטרפין לכזית וה"ה בה' מיני דגן כו'. ואתרווייהו קאי ולא מחוור דיותר ה"ל למתני' שם כמו ששנה אבל לא בטבל כו' והכא סמיך אדהתם והר"ן נתן טעם אחר בזה ע"ש. ול"נ משום דתנן בפ"ג דחלה מ"ז העושה עיסה מן החטים ומן האורז כו' ויוצא בה יד"ח בפסח. ולרוב הפוסקים בכזית בלבד יוצא. עי' בהגר"א סי' תנ"ג ולכן לא תני בהם ומצטרפין דהוה משמע דה' המינין לחוד ולא זולתם:

משנה ז

ברע"ב ד"ה אבל חולטין כו' שכ"ז שהמים רותחין א"י להחמיץ. משמעו דלאחר שיצטננו יוכל להחמיץ וז"א כדאיתא לקמן בברייתא:

משנה ח

במשנה ומטבילין אותו בהן. נ"ל דקאי על כל הנזכרים למעלה רצוני אף אחרוסת וחרדל דחריפי טובא וה"א דמבטלי טעם פסח קמ"ל ובזה א"ש דשנאו כאן עי' לקמן תוד"ה אין מבשלין:

פרק ג

משנה א

בתוי"ט ד"ה הרי אלו באזהרה כו' וכן כתב הכ"מ כו'. וטעמא מדכתב גבי אוכל חמץ ונכרתה וגבי מחמצת שהוא תערובות חמץ לא כתב ונכרתה כו'. לכאורה תמוה דהא גבי מחמצת נמי כתיב ונכרתה בפ' בא (י"ב י"ט) וזהו קושיית הגמ' עצמה לקמן (מ"ג) ומסיק דמכל נפקא ורבנן לא דרשי כל וע"ש בכ"מ באורך ובלח"מ:

בסה"ד דמשמע כו' אבל איסורא מה"ת כו'. תמוה לומר דתערובת חמץ במשהו מה"ת:

משנה ג

במשנה לא זהו חמץ שמוזהרין כו'. מכאן נ"ל סתירה למה שראיתי בפ"ת ליו"ד (שכ"ב סק"ב) בשם בר"י דבעה"ב חייב באחריות החלה עד שתבא ליד כהן כו'. דא"כ מדוע לא יעבור עליה כמו בחמצו של נכרי שק"ע אחריות דילפינן לה מדלא כתיב לך גבי לא ימצא. ולכן פשוט דאפי' ל"ל בעלים מיוחדים ומה שפי' רש"י וזה כו' ולא של חבירך וכן מה שפי' לקמן בגמ' ומשום פקדון נמי ליכא כו'. הוא דס"ל כפי שיטת הגר"א ז"ל בסי' תמ"ג סקי"א דבשל חבירו עובר אף בלא קע"א ועמש"כ שם או דכוונתו לתת טעם מדוע לא יעברו הכהנים ואין לומר דהכא כיון שאין הכהן יכול ליהנות ממנה אין שייך לחייבו באחריות וכמש"כ שם בחלה בזה"ז דהא לענין ב"י וב"י עשאו הכתוב כאלו היה מותר בהנאתו כמש"כ לקמן לענין טה"נ לכן נ"ל דא"ח באחריות החלה ול"ד לרה"ג דהתם אכתי מצי לקיים הנתינה משאר הגיזה כיון דאין בה קדושה משא"כ הכא כבר נפטרה העיסה וא"א לחול עליה עוד שם חלה (וכה"ג מחלק המל"מ בפ"י מהל' בכורים ה"ח ע"ש) דזה ודאי דאף הבר"י מודה דעיסה נתקנה מיד בהפרשת החלה טרם נתינתה לכהן:

ברע"ב ד"ה חלה בטומאה שנטמאת העיסה כו' והן דברי רש"י ז"ל . עי' צל"ח מש"כ בכוונתו עפ"י הירושלמי וכ"ה בהר"ן ולפלא שלא הביאו. וי"ל עוד שכוון לאפוקי אם נטמא בעודה קמח דה"ל שלא היתה לה שעת הכושר דהמפריש חלתו קמח אינה חלה (פ"ב דחלה מ"ה) ופטורה מה"ח כדלעיל (לג) והצל"ח במחכ"ת ל"ד בהבאתו בשם הירושלמי אבל אם נטמא הקמח כו'. עושה עיסתו קבא קבא דאז הוה פטורה לגמרי ולשון הירושלמי קודם לגלגולה וכ"ה לשון הר"ן ור"ל אחר נתינת המים דזה מיקרי שעת הכושר דתנן (חלה רפ"ג) כיון שהיא נותנת אה"מ מגבהת חלתה וע"ש בר"ש ובשנ"א ועי' לעיל ל"ג ובמש"כ שם:

בא"ד ולשורפה או להאכילה כו'. עי' תוי"ט מה שהביא בשם תוס' ביצה שהקשו עליו וכן מה שתמה בעצמו ועמש"כ לעיל ברפ"ב ובביצה שם בישוב דברי רש"י:

שם ד"ה ר"א לא יקרא כו'. וד"ה לא זהו חמץ כו' ור"א סבר הואיל כו'. עי' בסוגיא דרמב"ח ופירש"י. ותמה אנכי על התוי"ט שכתב על הרע"ב שפי' דר' אליעזר סבירא ליה הואיל דאי בעי מיתשל דתו לא הוי צריך לפרש בו טעמא דאכתי כ"ח וחדא כו'. ובסוף כ"ע דטעה בזה דהרי גם רמב"ח ס"ל דפליגי בהאי הואיל (כפי' רש"י ומוכרח הוא מדחויי דר"פ ורב שישא וכבר הקשו על הרי"ף דמפרש דרמב"ח כוון להואיל דאי בעי מיתשיל) וכן רי"ר קבל ליה וגם ר"ז שתיק ליה ומש"כ דעל פירש"י דאכתי כ"ח כו'. הקשו התוס' ב' קושיות. קושיותם אינם רק על פי' דההואיל הוא דאי בעי בצע כו'. אבל עיקר ההואיל הוא מוכרח מהסוגיא ועי' מהר"ם וכן הר"ן פי' בדר"א ב' ההואילים. גם מש"כ מקודם ועוד דאין ענין הקדש בטעות. אלא מכי אמרי' הואיל כו'. מגומגם:

בתוי"ט ד"ה ר"א כו' ומש"ה נמי נ"ל דרש"י כו' אלא רש"י ידע כו'. ול"נ משום דא"ל דמיירי דכבר בא ליד הגזבר וכמש"כ התוס' לעיל (מ"ו ב') בד"ה הואיל הב':

משנה ו ברע"ב ד"ה תרומה מלפני השבת. והלכה כר' אלעזר בר' צדוק. נ"ב כ"כ הרמב"ם בפי' המשנה (וכ"כ הרי"ף) אבל בס' היד (פ"ג מהל' חו"מ) נראה שחזר בו. ועי' בבעל המאור ובמלחמות ובר"ן ספ"ק ועי' בב"י סי' תמ"ד. ובב"ח ובפר"ח שם שכולם שקלו וטרו נידון פסק ההלכה. וחידוש על התוי"ט שלא העיר בזה כלום. אח"ז ראיתי בש"ל שכתב ב' טעמים על פסק הרע"ב משמיה דנפשיה. וכפי הנראה לא עיין בדברי הראשונים מש"כ בזה. [אח"ז ראיתי בהו"ע שגם הוא כתב בזה. מהגרמ"ש]:

משנה ח

בתוי"ט ד"ה חוזר ושורפו כו'. וכתבו התוס' דקשה לר"י אי דאורייתא כו'. ולעד"נ דעת רש"י והרע"ב דע"כ ל"א דבמקום אכילתו שריפתו אלא שאירע בו הפסול במקום אכילתו. אבל ביצא חוצה לו מדאורייתא שריפתו במקומו רק דרבנן החמירו בלא עבר צופים. וזהו (דלעיל כ"ד) ד"ה פסולי חשיב טומאה ושפיכת הדם וכו' ול"ח פסול יוצא. ונ"ל ראייה לזה מזבחים (ק"ד ב') דתני לוי ביה"ד היה בעזרה ששורפין כו'. ופרים הנשרפין כו'. ובהר הבית ששורפין פרים הנשרפים כו'. שאירע בהן פסול ביציאתן עי"ש. ועי' מש"כ (בשקלים פ"ח מ"ו בס"ד):

פרק ד

משנה א

בתוי"ט ד"ה עד חצות. אלא הטעם כדאיתא בירושלמי כו'. נ"ב באו"ח כתב דכוונת רש"י אינו אלא על המנהג של איסור דקודם חצות. אבל על האיסור גמור דאחר חצות י"ל דמודה רש"י כטעם הירושלמי כו' ע"כ וכ"כ הצל"ח. וכבר קדמם בזה בס' בית דוד עי"ש:

שם בסה"ד ועי' מ"ש במשנה ג' פ"ה דחולין. נ"ב שהעיר שם ממ"ש שם התוס' והרע"ב דבערב סוכות כ"ע טרידי בסוכה ולולב כו' ע"ש. והפר"ח או"ח ריש סי' תס"ח העיר משמיה דנפשיה על דברי התוי"ט כאן מהא דמ"ש בתוס' שם בחולין כי לא עיין בתוי"ט שם:

משנה ג

בתוי"ט ד"ה בן בתירה. ול"ג בגמ' אמר ר"י הלכה כבן בתירה. נ"ב עי' בשעה"מ פרק כ"א שהשיג עליו:

שם בא"ד מיהו הר"ן חולק בזה בפ"ק דסוכה. [נ"ב עי' מש"כ בגליון מעשרות ספ"ב. מהגרמ"ש]:

משנה ד

במשנה מש"נ לאכול צלי בלילי פסחים כו'. לפי הא"נ שכתבו התוס' לקמן בר"פ ע"פ ע"ש. הל"ל דה"נ כולל התנא גם פסח שני והרי טעם דאין אוכלין הוא דמחזי כאוכל פסח בחוץ וזה שייך גם בפ"ש. ולפ"ז באלו הארצות שא"נ לאכול צלי (מ"א ר"ס תע"ו) אסור גם בליל ט"ו אייר ואף את"ל דכיון דבמנהגא תליא מלתא אמרי' דל"נ רק בט"ו ניסן. מ"מ גדי מקולס דאסור בכ"מ (דלא כרש"י לקמן רפ"ז עמש"כ שם) איסורו הוא אף בליל ט"ו אייר דגם בו אמרו ל"ר פסחים לקמן ובמשנה בפ"ב דביצה:

משנה ה

ברע"ב ד"ה וב"ה מתירים. מידי דהוה אתענית כו'. במחכ"ת נראה דאשתמיטתיה גמ' דלעיל בריש מכילתין דלטעם זה היה אסור מע"ה וע"כ טעמייהו כמ"ש התוס' שם לר"י וגם מהתוי"ט נראה דאשתמיט ליה גמ' הלזו:

[**שם מידי דהוה אתענית שהיום אסור באכילה**. נ"ב עי' בתוי"ט. ואולי הוא ט"ס ברע"ב. וצ"ל במלאכה. מהגרמ"ש]:

משנה ז

בתוי"ט ד"ה מחזירין שכתב ואע"ג דהשתא כו'. זו ואצל"ז קתני כו'. במחכ"ת ל"ד כי כפי שרוצה להעמיס שיטה זו בהרע"ב ורוצה להגיה בי"ד וס"ל דדוקא אם מתה אחר ג'י ומשום הפסד דביצים. ע"כ צ"ל דלהושיב אחרת גרע מלהושיב בתחלה וכועי"ל שבב"י לדעת הרמב"ם (ועיין בהה"מ) אם כן אין זה זו וא"צ לזו:

פרק ה

משנה א

במשנה בין בחול בין בשבת הן בין לאביי בין לרבא בפי' פלוגתת רי"ש ור"ע לקמן בגמ' הרבותא היא בבין השני וכי"ב הרבה במשנה וגמ'. וזה דלא כמו שהבאתי (בברכות נ') בשם הסמ"ע ובריש הוריות בגמ' על הא דתנן בין שעשו ועשה עמהן כו'. מוכח דיותר מסתבר לינקוט הרבותא בהשני (ובשבת ק"ח ב') במשנה אר"י וה"ה הלמי בין מרובה ובין מועט ובגמ' אבע"ל ר"י לאסור או להתיר ועמש"כ עוד בזה (שם קנ"ה):

משנה ה

במשנה ובידיהם בזיכי כו'. הן בכ"מ איתא מזרקות לקבלת הדם. ואולי הכא מפני שלא היו להם שוליים רחבים קוראן בזיכין שכן דרך הכף עי' כלים פ' בתרא מ"ב ובזיכי לבונה אע"ג דה"ל שוליים יתכן שמלאכתם היה כעין כף בעגול ארוך:

שם שורה. שכולה כסף כסף. ושורה שכולה זהב זהב כ"ה כוונת המשנה כאשר הפסקתיה:

משנה ז בתו"ח על הרע"ב ד"ה קראו את ההלל. וי"ל כיון כשקוראין ההלל כו' נ"ב כ"כ הש"ל. ובאמת לא הרע"ב לבדו פי' כן כ"א גם רש"י פי' כאן שהכתות היו קורין. וכ"פ רש"י בסוכה (נ"ד רע"ב) ושם השיגו בתוס' עליו מהתוספתא. אך יש להעיר שהרע"ב בעצמו בפ"ב דערכין (מ"ג) כתב הלשון. והיו הלוים משוררים בפה את ההלל כו' ע"כ וחידוש על הרמ"ז והב"ד והש"ל שלא הזכירוהו:

משנה ח

בתוס' רע"א אות כ' ד"ה במחילת כתה"ק אשתמיטתיה כו'. נ"ב כ"כ הרמ"ז ועי' בש"ל וכן העיר בספר מחנה ראובן. מהגרמ"ש:

משנה י

במשנה והשלישית במקומה עומדת. לכאורה קשה כיון דהשלישית נשארה במקומה יכלה הראשונה לשבת בחיל ושניה בעזרת נשים ויש לומר דבשעה שיצאה הראשונה

היתה אז כת הב' עומדת הכן בע"נ והג' בחיל לכן הוכרחה לשוב עד הר הבית וכן בשובת השניה מצאה אז השלישית בע"נ לכן היתה מוכרחת לשוב עד החיל:
בתוי"ט ד"ה והוצא כו' והרב שכתב כו' ובפסח נאמר האליה כו'. ל"ד דבפסח עצמו לא כתיב אימורין כלל ולקמן יליף ריה"ג מן ואת חלבם תקטיר דכתיב גבי בכור ולקמן צ"ו ב' יליף עוד מקרא אחר לאליה:

פרק ו

משנה א

במשנה וחתיכת יבלתו. הצל"ח נסתפק בנולדה היבלת בשבת עה"פ אם מותר לחתכה שהרי לא היה אפשר לעשותה מע"ש ע"ש ונעלם מכ"ת ירושלמי בפירקין בסוף הל' ג' וז"ל הגע עצמך שנולדה לו יבולת כו'. ומשני מין יבולת ראויה ליחתך מאתמול (וצ"ע ביבמות (ו' ב') בתד"ה טעמא בסופו שכתבו דבכ"ד משוינן מכשירי מצוה שא"א לעשותן מע"ש כמצוה עצמה כו' ע"ש) עוד שם בירושלמי הגע עצמך שחל יום הז' שלו בשבת כו'. ומשני מין הזייה ראויה מאתמול ומזה אני תמה גם על רש"י שנדחק בסוה"מ וכ' והזאה כו':
ברע"ב ד"ה שחיטתו כו' דכתיב ביום צוותו כו'. לכאורה הלא בגופיה כתיב בין הערבים ואולי משום דכתיב ביה נמי שם תזבח כו'. בערב כבוא השמש:
בתוי"ט ד"ה וזריקת דמו כו' ושם כתבו עוד כו' מותר להפשיט לגמרי [**ר"ל כדרכו ע"ש**] **כו' וכתירוץ האחרון נראה דעת הרמב"ם כו' שכתב דמפשיטין את כולו ולא חילק כו'**. (ולהלח"מ שם אישתמיט תוס' דשבת ע"ש). ולי עדיין קשה דה"ל לבאר דבמונח על פתורא דדהבא אינו רשאי להפשיט את כולו כדאיתא שם אליבא דרבא ואם הוא גם יומא דאיסתנא אסור לכ"ע ע"ש. ואולי דסמך על הא דאמר הש"ס בר"פ רי"ש (מנחות ס"ד ס"ג) לישנא דאיכא בזיון קדשים ומשמע ליה דלטעם זה מותר בכ"ע. ונ"ל ראיה לדעת הרמב"ם ור"י (דבשבת קל"ג ב') ובמנחות שם מייתא לפלוגתתם אמלאכות דאורייתא ע"ש:

משנה ב

בתוי"ט ד"ה מ"ר רשות למצוה כו' וברפ"כ דשבת ס"ל דנותנין לתלויה בשבת ל"ד במחכ"ת דמן תולין אה"מ ביו"ט ה"ל לאקשויי דע"ז אמר הש"ס שם דר"א ס"ל דמכשירי א"נ דוחין את היו"ט ועיין בלשון התוס' לקמן (ס"ח ב') ומש"כ עוד בס"ד מ"מ לענין ע"ת

מיקרי רשות כו'. ג"כ ל"ד דאדרבה דלענין ע"ת שאין מערבין אלא לדב"מ ע"כ דשמחת יו"ט מקרי ג"כ מצוה אלא נגד מצות ביעור חמץ מיקרי רשות והכי הל"ל:
[**שם ותדע דמייתי כו' מן התוספתא**. נ"ב עי' בשעה"מ בהשמטות להל' ק"פ מש"כ בזה ושכח להזכיר התוי"ט. מהגרמ"ש]:

משנה ג

במשנה ובזמן שהוא בא בשבת במרובה ובטומאה. לכאורה קשה על שינוי הסדר מרישא ומצאתי בתוי"ט שהרגיש בזה. ונ"ל ליישב ע"ד שכתב התוי"ט לעיל בד"ה בחול ע"ש וה"נ אי הוה אמר בשבת ובטומאה ה"א דדוקא תרוויהון לא דחי לכן הפסיק ביניהון לחלקן:

משנה ד

מן הכבשים ומן העזים. לכאורה זה אין רבותא כלל שהרי גם פסח בא מהם. ונ"ל דהתוס' (בריש מכילתין ג' ב') כתבו דרוב פסחיהם היה טלה ואולי מצוה מן המהדרין הוא גבי פסח (אף דבשאר קרבנות שניהם שוין כדלעיל ס"פ מש"נ) מפני דמזל מצרים היה טלה והיו עובדים אותו להכי קמ"ל דבחגיגה אפי' מצוה מן המהדרין ליכא ולפי מש"כ במ"א דדוקא כבש סתם הוא בן שנה אבל כשב כולל כל המין בן שנה ובן שתים ולמעלה הנ"ל לומר דהכא ט"ס וצ"ל מן הכשבים ולאפוקי פסח דאינו בא אלא בן שנה. וענ"ל כיון דדרשינן לקמן [ע' ב'] אליבא דבן דורתאי קרא דוזבחת פסח כו' צאן ובקר צאן זה פסח בקר זו חגיגה ה"א דוקא בקר ולא צאן וע"ד שדורש ר"א בזבחים (נ"ה) לענין שחיטת צפון בקק"ל וכפירוש שפירשתי שם בס"ד:

פרק ז

משנה ב

במשנה מעשה בר"ג שאמר כו' אה"פ. בסה"ד מביא ע"ז פירש"י דר"ג היה בבית שני כו' הן לפנינו ליתא ברש"י ואפשר דט"ס הוא וצ"ל פירוש והוא פי' של עצמו. ובאמת שגם (בנדה ו' ב') מצינו שנשאל משפחתו על עובדא דתרומת לחמי תודה ולקמן (פ"ח ב') נשאל מהמלכה על עובדא דפסח ואם ניתן אמון לסופרי העמים אשר בן כוזיבא במלכו בנה בהמ"ק והחריבו אדריינוס ועי' מ"ע חלק א"ב פי"ב א"ש טפי. אבל לא שמענוהו בפירוש בדברי חז"ל. ולעד"נ דעובדא דא הוה אחר חורבן. ולפי שמצינו לו (בביצה כ"ב ב') במשנה דעושין גדי מקולס בלילי פסחים. ופירש"י משום זכר למקדש. לכן מחמת חביבותו היה קורהו פסח ואע"ג דאמרי' לעיל (נג) דאסור לומר בשר זה לפסח וע"ש

בפירש"י ותוס' י"ל דר"ג דלא חייש לרואים בעשיית גדי מקולס ה"ה דל"ח בקרוא עליו שם פסח והשתא א"ש דלא הוה מעשה לסתור (כדפריך הגמ' וכן בירושלמי מקשה ליה לר"י צלי אש כו' ותו איתא שם ר"ג חלוק על חכמים ועושה הלכה כיוצא בו ונראה דהוא בלשון קושיא וכמו דמקשה בריש ברכות העתקתיו לעיל (נ"א ב') ודלא כפי' הק"ע ולא מתרץ מידי) אלא לראיה דפסח ממש א"צ על האסכלא (וכבר הרשנו הרמב"ם בפ"ה דנזיר מ"ה לפרש משנה נגד הגמ' היכא דליכא נפקותא לדינא. ע"ש בתוי"ט ועמש"כ בברכות (מ"ט ב') במשנה שגם הגר"א ז"ל עשה כן) דר"ג מפני שרצה להראות שאינו אלא לזכר ולא יסברו שאוכל קדשים בחוץ צוה לשנותו ולצלותו על האסכלא. ונ"ל עוד דלכן אמר שעושין גדי מקולס (וגדי אע"פ שבלשון תורה הוא כולל אף פרה ורחל (חולין קי"ג) מ"מ בלשון חכמים הוא שם פרטי לעז בלבד כדמוכח לקמן (פ"ח ב') במשנה ובש"מ טובא) הוא ג"כ לשינוי שרוב פסחיהם היה טלה כמש"כ לעיל (ס"ט ב') וכן בירושלמי איתא דעגל מקולס שרי לכ"ע:

משנה ג

ברע"ב ד"ה נטף מרוטבו על הסולת והסולת רותחת כו' וכ"כ רש"י מפרש בגמ' בסולת רותחת. הא דל"ק רש"י ברישא גבי עה"ח דבגמ' מפרש בחרס רותח הוא דכיון דפי' שם נטף בתנור ממילא מישתמע דהחרס פי' של תנור עי' שם בתד"ה תנן ולהכי גם רי"ר א"ש לא הוצרך לשנות רק אסולת ועל הרע"ב יש תפיסה שהשמיט תיבת בתנור מלשון רש"י ואפ"ה לא ביאר ברישא דמיירי בחרס חם:

תוי"ט ד"ה שאין פודין כו' והקשו בתוס' כו'. ונראה לר"י דבירושלים גזרו כו' הב"א כתב דבירושלמי יליף היתר מכירת מע"ש מק"ו מתרומה וש"מ דאף מדרבנן ל"ג אטו פדיה כמו דל"ג בתרומה ול"ד דבתרומה לא שייך גזירה אטו פדיה כיון דל"ל פדיה בשום מקום. אבל מעשר דא"ל פדיה חוץ לחומה שייך שפיר למיגזר ומש"כ עוד דדברי התוס' אליבא דר"מ דמדאורייתא אין מוכרין אותו והא דהוצרכו לטעמא דגזירה הוא לענין דיעבד שתתבטל המכירה א"נ כלל דהא מתני' ל"א אלא לישנא דלכתחלה ומנא להו להתוס' דאף בדיעבד בטלה ולחדש גזירה:

משנה ד

בתוי"ט ד"ה ה' דברים כו' ובגמ' עביד צריכותא דתמיד ופסח דפי' הר"ב רפ"ו כו' הקשה הב"ח בגמ' דבלא"ה צריך מועדו גבי תמיד למילף גז"ש מועדו מועדו מפסח לענין טומאת התהום כדמסיק רבא (לקמן פ"א) ושכח דברי הצל"ח דרבא ל"ק שם אלא לתנא דיליף בגז"ש דמועדו אבל למאן דיליף ממשמעות (והוא תנא שלפנינו כמ"ש המחבר

בשם התוס' לעיל ס"ו) ליכא למילף לענין טומאת התהום כלל ע"ש. ולפ"ז לא יפה עשה התוי"ט בהביאו הצריכותא על פי' הרע"ב דמגז"ש ילף ולא ממשמעותא:

בתוי"ט ד"ה ושעירי ר"ח כו' דה"נ לא קאי אשבת כו'. עי' במהרש"א שכתב דלשון אשבת מגומגם דמוספי שבת ודאי לא איצטריך כו'. וכ"כ עוד בס"ד דלמוספי פסח וסוכות לא איצטריך במועדיכם כו'. ול"ד במחכ"ת דנהי דלא איצטריך לענין שבת אבל משום דחיית טומאה איצטריך וכדמסיק בעצמו לענין תמיד והכי הל"ל דלא מייתא הש"ס קרא לקמן על מוספי שבת. ובאמת צ"ל דילפינן להו ממוספי יו"ט או משבתו דהוה כמו במועדו:

משנה ז

בתוי"ט ד"ה ואח"כ נודע כו' ואפי' לר"י כו' בדבר הנאכל כו' הנ"מ לכתחלה כו'. לשונו אינו מדוייק דלכתחלה אפי' טומאת דם נמי לא והכי הל"ל דלר"י הציץ מרצה על האוכלין ג"כ רק דלכתחלה לא. ל"ש טומאת דם ול"ש ט"א עי' בתוס' ד"ה נזרק דמו ועי' בסוגיא (בדף ע"ז וע"ח) היטב ובמש"כ שם בס"ד:

משנה ח

בתוי"ט ד"ה מעצי המערכה וכתבו התוס' נראה הטעם כו'. ולע"ד י"ל משום דמצות לאו ליהנות ניתנו (ר"ה כ"ח) מיהו צריכין אנו לדבריהם אליבא דרב יהודה דשם:

משנה י

במשנה חל ט"ז להיות בשבת כו'. עי' תוי"ט ולנ"פ דקמ"ל אע"ג שידחה עד י"ז אפ"ה ל"ד יום טוב וכה"ג איתא (בחגיגה י"ז ב') ע"ש:

פרק ח

משנה ב

במשנה שכח כו' וטלה שלי. לכאורה קשה איך יוכל להמנות על של עצמו הא אפי' בחציו ב"ח ל"י מש"ע למ"ר כשכ"כ בשכולו עבד וצ"ל דאמרי' מסתמא ניחא ליה לרבו שימנה על של עצמו בכה"ג משום תקנת עצמו:

ברע"ב סד"ה ופטורין כו' דקמי שמיא גליא וכ"כ רש"י ומשמע דמפרשי כדאיכא דמתני לה (להא דאביי) אברייתא אבל במתני' אע"ג דשכח קודם זריקה דט"ז לא הצריכו אלא להך לישנא אבל הרמב"ם פי' דדוקא בשכח אח"ז וכ"פ בחבורו וע"ש בכ"מ והתוי"ט לא העיר מזה וגם בתור"ע ל"ד בזה במחכ"ת:

משנה ג

רש"א עד שיזרוק כו'. בגמ' ור"ש סבר מהווייתו דשה פי' דיש עדיין מה להוות בו דהיינו לזרוק דכל כמה דלא זריק לא מישתרי הבשר (עי' לעיל ברש"י ס"ד י"ג) אבל הקטרת אימוריו אינם מעכבין בנטמאו או שאבדו (לעיל נ"ט ב') ובזה יפול היש לעיין שבתור"ע:

משנה ו

ברע"ב ד"ה חוץ מן המפקח כו' והוא שהיה הגל כו' אבל כו' ארוך שמא בשעת שחיטה כו'. ועי' פירש"י. וק"ל אם הגל ברה"ר הוי ספק טומאה ברה"ר וטהור ודאי ואם ברה"י הוה כודאי טמא ונראה דלעולם ברה"י אך זה הוי כטומאת התהום דהא לא ידע אדם מעולם אם היה שם טומאה במקום שהאהיל וגם אז לא ידע שום אדם אם חי או מת אע"ג דבזה לחוד לא משוה לו טומאת התהום כגון בגל עגול (משום כיון דנפל עליו גל איתרע חזקת חיים שלו עיין בהאחרונים ביו"ד סי' שצ"ז) מ"מ בהצטרפותו לספק אוהל מהני לשווייה כטהת"ה ועדיין צ"ע:

משנה ז

במשנה א"ש אה"פ עה"י דר"י ור"י מתיר הרמב"ם פסק כר' יוסי וק"ל דהא (ביומא ל"א) ס"ל לרב ששת כר' יהודה דא"ש עה"י וה"ל לפסוק כוותיה:

ברע"ב ד"ה אפי' כו' מאה ואין כל אחד מהם יכולין לאכול כזית. כ"ה לשון הרמב"ם בחבורו ואין כ"א מהן יכול לאכול כזית וזה הלשון יותר מכוון וע"ש בכ"מ. ורש"י כתב וא"י לאכול כזית בין כולם. וגם מש"כ רש"י יחיד ויכול לאכול כזית כו' ונמשך אחריו הרע"ב לשון הרמב"ם שם והוא שיהא ראוי לאכול את כולו והטעם הוא כדי שלא יבא לידי נותר וכן לשון ר' יוסי בברייתא יחיד ויכול לאכלו משמע דר"ל כולו וכ"מ שם בתד"ה עשרה ורש"י גם שם פי' כזית ממנו ואינו מכוון לענ"ד:

פרק ט

משנה א

בתוי"ט ד"ה שגג כו' נראה כו' כדיליף כו' לזבין כו' ושוב ראיתי בירושלמי כו'. לכאורה כוונת הילפותא לזבין ומצורעין לעיל בגמ' (ס"ז ב') היא מכפל לשון איש וכדדרשינן (בחולין י"ג ב') איש מה ת"ל איש איש לרבות נכרי כו' וכן טובא. אך כפה"נ אישתמיטתיה להתוי"ט פירש"י שם [או שהיה פירושו דחוק בעיניו משום דהעיקר חסר מן הספר]. ונ"ל דלרש"י דחק דהא קי"ל אפי' שגג או נאנס או הזיד עושה אה"ש (שם) ומנ"ל הא ועוד מדוע שיירן התנא דהוויין רבותא טפי לכן השכיל לפרש דדרשת התנא

שם מתיבת טמא ולזאת אין מרבה ממנו אלא טמאים ורבוי דאיש אתי לרבות שגג כו'. שוב מצאתי בירושלמי ר"פ מפורש בדרשת הכתובים כדאמרן והתוי"ט לא דק בזה. וב"ה שהנחני בדרך אמת:

משנה ב

ר' אליעזר אומר כו'. לפי גירסתינו א"ל ר"י (לאפוקי גי' המשניות דליתא מלת ליה) ה"נ להגיה ר' אלעזר כי ר' אליעזר היה רביה דרביה דרבי יוסי כידוע אך (מלקמן צ"ד ב') בגמ' (ולעיל ס"ט) מוכח גי' ר' אליעזר ועמ"ש בגמ' (לעיל ע"ז) בס"ד:

שם ברע"ב ד"ה חוץ כו' אפי' היה קרוב לירושלים כו'. ל"ד דהל"ל אפי' היה בירושלים עצמה וכ"ה בפי' הרמב"ם. ומש"כ עוד ולא הגיע כו' עד סוף שעת הקרבת הקרבן וכ"כ לקמן בדר' יוסי ג"כ ל"ד דלפי פירושו בדר"ע [שהוא מפי' הרמב"ם] דד"ר הוא שא"י להגיע בתחלת זמן השחיטה הל"ל הכי גם בדר"א ור"י ובלשון הרמב"ם יש לדחוק קצת ע"ש:

שם ד"ה לפיכך כו' אני שמעתי לדרוש רחוק ה' אמות מאסקופת העזרה. לכאורה תמוה היכן רמוז ה' אמות בדר"א ור"י ונ"ל שהרע"ב העתיק השמועה שלא בדקדוק במחכ"ת והוא דנראה דעובי כותלי העזרה היו ה' אמות כמו כותלי האולם והתאים בפ"ד דמדות מ"ז וקי"ל (בגמ' פ"ה ב') דשע"נ לא נתקדש (ואפי' שאר השערים דנתקדשו אפשר דלא חזו לשחיטה לפי' הריב"ן בתוס' (יבמות ז' ב' בד"ה זה) ועי' זבחים נ"ו וצ"ע בזה) וא"כ חוץ לאיסקופה הוה רחוק מהעזרה המקודשת ה"א:

משנה ג

בתוי"ט ד"ה מה בין כו' ואין הב' נשחט בג' כתות כדתניא בתוספתא כו'. פשוט דגם עשרה לא בעינן דמחד קראי נפקא להו (לעיל ס"ד ב') אלא דמספקא ליה הא דטעון הלל בעשייתו אם הוא בפחות מעשרה עמש"כ (בברכות י"ד):

משנה ה

ברע"ב ד"ה לילה א' כו' מתני' ח"מ וה"ק כו' ובגמ' ליתא התיבת מתני' ח"מ וה"ק ומזה מוכח דמאמר וה"ה לפ"ד וחימוצו כה"י המה רק בכח המאמר ודלא כהרע"ב. וגם לדבריו קשה מדוע דוקא בהאחרון תני ההיפך שכנגדו ולא כן בשאר חלוקות (ועי' בכורים פ"ג מ"י בתוי"ט ד"ה ועיטור הב') אבל לפי מש"כ גם בזה לא תני אלא מה שבצד אחד (ועמש"כ בס"ד בפ"ב דמע"ש מ"ג) ומה ששינה התנא בזה לנקוט הנהוג בפ"ד נ"ל משום דאי הוה נקיט בחלוקה זו הנהוג בפ"מ היה צריך לנקוט בלשון שלילה דאינו נוהג רק יום אחד ותנא חיובי תני לא שלילות. והנה התוס' נדחקו ל"ל למיתנא כלל בלילה

א' כיון דגם פ"ד כן והואיל דכבר הרשנו הרמב"ם לפרש משנה דלא כפי' הגמ' היכא דליכא נפקותא לדינא כמש"כ לעיל בר"פ כ"צ הנ"ל לומר דכוונת המשנה דפ"מ ל"נ אלא בלילה א' דהוא ליל ט"ו בניסן ופ"ד נוהג בב' לילות גם בליל ט"ו אייר ומלשון הרע"ב משמע דלא היה לפניו הגי' בגמ' וה"ה לפ"ד וכן מהתוי"ט שהעתיק זה מפרש"י וא"כ יש לכוין פירושו זה גם בגמ' וק"ק מדוע שייר דפ"ד היה בו הקטרת אימורין ושפיכת דם על המזבח משא"כ פ"מ ולפי מאי דאיתא בתרגום יהונתן פ' יתרו בפסוק ואשא אתכם על כנפי נשרים דגם פ"מ עשו במקום בית המקדש י"ל דשם זרקו אה"ד והקטירו אימוריו במקום המזבח ודלא כגמ' דילן לעיל:

בתוי"ט ד"ה ופסח דורות כו' וראיתי בירושלמי כו'. ואע"ג דל"ק אלא ב' כתות קיצר במובן עמש"כ בזה בס' נת"ע אות י"ג באורך ומש"כ התוי"ט בס"ד הרי דלא כהתוס' אנכי לא מצאתי בתוס' שדברו בזה:

משנה ו

בתוי"ט ד"ה שתמורת הפסח כו' פי' הר"ב כו' וכן לשון רש"י כו' ולא ידעתי כו' ולמה לא יוכל להקריבה בי"ד כו'. ול"נ פשוט דלפי מאי דמפרש ר"ע דהוא בנמצא אחר שה"פ אינו יכול להקריבו שלמים היום מפני עשה דהשלמה ואפי' חגיגת י"ד מסיק המל"מ בפ"ו מהל' כה"מ דאינה נשחטת אחר תמיד של בה"ע ומש"כ בראש דבריו ואפי' בחג עצמו אם הם שלמי חגיגה ל"ד במחכ"ת דהרי א"י בה משום חגיגה דדבר שבחובה א"ב אלא מה"ח ועיין (לעיל ס"ד ע') בתוס' והל"ל משום שלמי שמחה:

משנה ז

במשנה המפריש נקבה לפסחו כו'. ויפלו דמיו לנדבה. כ"ה גי' הרמב"ם ונראה דזהו מה שאמרו בגמ' וש"מ יש דיחוי בדמים דר"ל שאפי' הדמים נדחין מלהקריב מהם קרבן אלא שיפלו לנדבה והוא כעין מה שהביא המהרש"א שמצא מוגה בפירש"י אפי' לגי' ויביא בדמיו שלמים. ודלא כהתוי"ט דהש"מ דבע"ח נדחין הוא מזה:

משנה ח

ברע"ב ד"ה ר"ש. ויקרב פסח לשם פסח כו'. נ"ל לנקוד **וְיִקָּרֵב** מבנין נפעל. עי' זבחים (ע"א ב') תד"ה לשם. ובמש"כ שם (ב' ב') בס"ד. אבל ק"ל דהא יעבור על עשה דהשלמה בהקרבת הבכור. ומשמע דשרי לכתחלה להקריבם. ועוד לשמואל ולריו"ח לקמן (קי"ט ב') יש לחוש שמא יאכלו הבכור לאחרונה. וזה י"ל דאינו אלא מדרבנן ע"ש בתד"ה מפטירין וקושיא ראשונה כבר עמדו בה התוס' ביומא (כ"ט ב') ד"ה אלא ע"ש:

בתוי"ט ד"ה נתערב. ואין טעונין תנופה חו"ש ולא סמיכה ונסכים. ק"ל הא אשם שנתערב בשלמים נמי ס"ל לר"ש לקמן בגמ' דיקרבו אף ע"ג דכל אשם א"ט תנופת חו"ש. ואשם מצורע א"ט סמיכה למ"ד סמיכתו לאו דאורייתא ואינה אלא באקופי ידא (זבחים ל"ג ובתד"ה סמיכת) וכן כל אשם א"ט נסכים חוץ משל מצורע ושלמים חייבים בכולם וכן דברי התוס' (שם ע"ו ב') ד"ה אשם וד"ה סמיכה צ"ע דמשמע מדבריהם דדוקא התם משום תקוני גברא התיר ר"ש והא הכא בנתערב ג"כ מתיר והיא משנה שם (ע"ה ב') וא"ל דבכדי שלא יצטרכו לירעות הוה כמו תיקוני גברא ואפשר דעדיף דכ"מ לכאורה מהא דמקשה שם לרבה דאמר דלא התיר ר"ש אלא בדיעבד היכא דאיערב מהא דמביא אשמו ומתנה עד דשני ליה תקוני גברא שאני דז"א דהא פריך בגמ' שם (ס"ד ע"ד) על הא דמין במינו והא בעי סמיכה ואולי דהתוס' יאמרו דר"ש מיירי בשאר אשמות ולא דמצורע. ודע דהא דמשמע שם בתד"ה וסמיכה בהא דר"ש דמביא אשמו כו'. דא"ס אלא באקופי ידא וכ"כ להדיא שם (ע"ה) בד"ה והא סותרין ד"ע שם לעיל (ל"ג) בד"ה סמיכת דמשמע שם דסמוך סמיכה גמורה ואכמ"ל:

משנה ט

ברע"ב ד"ה אם שלו נשחט ראשון ושלהן ישרף דפסח בלא בעלים הוא. וכ"ה ברש"י. לכאורה כיון דכבר יצאו בשלו הוה שלהם כמותר הפסח ולמאן דלא בעי עקירה הוה כשלמים ששחטן לשם פסח דכשר אליבא דר' יהושע לעיל (ס"ב ב' ע"א ב') וגם זה הוי עקירה בטעות (עי' ר"ד ע"ב) ועי' בס"פ א"ד דשקל וטרי הש"ס טובא בכעין זה ועי' (לעיל פ"ט) בתד"ה ונטרחו ויתיישב לך:

משנה יא

בתוי"ט ד"ה זה ממנה וכו'. ומ"מ הרמב"ם כו' העתיק מתני' כו' דה"ל כסתם. תמוה דלפ"ז היאך פסק למשנתינו זו דשנים שנתערבו כו' כיון דפסק כר' יוסי דשוחטין על היחיד וכר' יהודה דבעינן אחד מבני חבורה דוקא וע"ש בלח"מ:

פרק י

משנה א

ברע"ב ד"ה לא יאכל. כדי כו' לתיאבון משום הד"מ (וכ"כ הרשב"ם) ותימה שלא פי' הרשב"ם כהאמור בגמ' לקמן (ק"ז ב') דילמא אתי למיכל למצה אכילה גסה ופירש בעצמו ואינה אכילה ואולי דלמאי שפי' שם דלהכי נקיט מצה דלגבה הוי אכ"ג באכילה

מועטת ואכ"ג כזו אינה אלא כמו שלא לתיאבון ויוצא בה וכדמחלק ר"ת בתוס' שם. והר"ן פי' כאן משום אכילה גסה כנכון:

תוי"ט ד"ה ואפי' עני. וי"מ כו' אפי' עני שלא אכל כ"י כו' ולנל"פ עד"ז דאפי' עני דאף שיאכל סמוך למנחה מ"מ יאכל מצה לתיאבון כשתחשך כדאמר אביי (מגילה ז' ב') כי נפקא מבי מר הוה שבענא כו' כפין עניא ולא ידע:

משנה ג

במשנה עד שמגיע לפרפרת הפת. עי' בר"ן בשם הרמב"ן דהמצה גופה קרי הכי לפי שהיא עשויה רקיקין ועי' (לעיל ר"ד ל"ז) דלר"ה שרי בעובי טפח ועמ"א סי' ת"ס סק"ד ולענ"ד יל"פ מפני דמצוה בפרוסה (לקמן ר"ד קט"ז) והוא מלשון ויפרפרני עי תוי"ט:

שם אע"פ שאין חרוסת מצוה פי' וה"א דאסור משום דאתי חרוסת דרשות ומבטל חזרת דמצוה קמ"ל עי' תוס':

בתוי"ט ד"ה מטבל כו' ומ"ש הרע"ב כלשון הרמב"ם דטבול לזה כו' ואלו היתה בכלל ההבאה החרוסת כו'. וכ"מ לשון הרא"ש ולפ"ז נדחית דחיית התוס' והתוי"ט אעפ"כ העתיקה ול"ד במחכ"ת ומש"כ עוד שם בשם הרא"ש משום דטבול ראשון אינו לחיוב אלא להכירא כו' המ"ל עוד משום דאינו דוקא בחזרת:

משנה ד

במשנה הלילה הזה כולו צלי. לכאורה תמוה וכי לא יכול לאכול קודם אכילת הפסח בתוך הסעודה בשר מבושל חולין ג"כ או שלמים מבושלין (עי' זבחים צ"ט ב') ונ"ל משום דתני לעיל (קי"ד) במשנה הביאו לפניו כו' ושני תבשילין (הם זכר לפסח ולחגיגה) ובמקדש היו מביאין לפניו גופו של פסח וזה נ"פ דגם החגיגה היו מביאין עמו (והא דל"ת לה משום דלרבנן דב"ת אינה באה בשבת ובמרובה ובטומאה לכן לא פסיקא ליה למיתנא ואע"ג דכאן סתם כב"ת ל"ק דהא גם לעיל (ס"ט ב') סתם דלא כוותיה וכש"כ לפי' התוס' לעיל (נ"ט ב') ד"ה בי"ד בסופו דגם לב"ת אינה דוחה שבת א"ש אף לדידיה) אבל שאר צרכי סעודה לא היו מביאין עד זמן האכילה עצמה לכן לב"ת שפיר שואל הבן הלילה הזה כולו צלי שאינו רואה לפניו עה"ש רק הפסח והחגיגה שהמה צלוים אבל לרבנן הרי גם החגיגה לפניו שהיא יכולה להיות מבושלת ובזה א"ש נמי מה שדקדקו קצת מפרשי הגדה מדוע אינו שואל על ד' כוסות כיון שאינו רואה כולם לפניו:

משנה ו

במשנה מן הפסחים ומן הזבחים. עי' הגהת הגרי"פ דצ"ל בהיפך ולפלא שהעלים עין מהתוס' בסד"ה ה"ג ונאמר: